הלכה · משנה תורה · מפרשים · משנה למלך · ספר זמנים

משנה למלך על משנה תורה, הלכות יום טוב

רבי יהודה רוזאניס

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה למלך על משנה תורה, הלכות יום טוב

רבי יהודה רוזאניס

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-למלך-על-משנה-תורה-הלכות-יום-טוב/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה טו 4
הלכה יז 4
הלכה כ 5
הלכה כג 5
פרק ב 5
הלכה א 5
פרק ג 6
הלכה ג 6
פרק ד 6
הלכה ט 6
פרק ו 6
הלכה כג 6
פרק ז 6
הלכה יא 6
הלכה יב 6
הלכה טז 8
הלכה יט 21
פרק ח 28
הלכה יח 28

פרק א

הלכה טו

המבשל ביו"ט וכו'. (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר בדרשותיו בדרך מצותיך ח"ג דף ס"ט ע"ג):

הלכה יז

ויש ביו"ט מה שאין בשבת איסור מוקצה שהמוקצה אסור ביו"ט ומותר בשבת וכו'. בפ"ק דיו"ט (דף ב') אמרינן מכדי מאן סתמיה למתניתין רבי מאי שנא בשבת דסתם לן כר"ש ומ"ש ביו"ט דסתם לן כר"י אמרי שבת דחמיר ולא אתי לזלזולי בה סתם לן כר"ש דמיקל יו"ט דקיל ואתו לזלזולי ביה סתם לן כר"י דמחמיר. ומכאן קשיא לי אהא דאמרינן בפרק חרש (דף קי"ב) שבת דאיסור סקילה גזרו ביה רבנן יו"ט דאיסור לאו לא גזרו ביה רבנן (א"ה עיין בתוס' פ"ק דסוכה (דף ו'.) ע"א ד"א אמרו לו. ובשיטה כ"י מהרשב"א ר"פ משילין כתוב וז"ל יו"ט דקיל ואתו לזלזולי ביה איכא למידק דהא במתני' טפי שריא ביו"ט מבשבת. ונ"ל דבעיקרי מלאכות גופייהו שרי ביו"ט אבל במה שהותר קצתו כאן וכאן יותר יש להחמיר ביו"ט מבשבת זת"ד.) ובפ"ב דיו"ט (דף כ"א) אמרינן שאני שבות שבת משבות יו"ט ופירש"י דהחמירו חכמים בדבריהם בשבת מביו"ט. גם הר"ן פ"ב דיו"ט אההיא שכתב ומהא משמע דלהרבות מותר וכו' כתב בשם ר"י דבשבת דאיסור סקילה גזרו אבל ביו"ט דאיסור לאו הקילו ועיין ביבמות ר"פ האשה רבה (דף קי"ט.) דאמרינן א"ר בר אבהו רישא דאיסור כרת חששו סיפא דאיסור לאו לא חששו א"ר מכדי הא דאורייתא והא דאורייתא מה לי איסור כרת מה לי איסור לאו. ורש"י ז"ל מחלק בין חששא להרחקה דבהרחקה מחלקינן בין איסור כרת לאיסור לאו. וקשיא לדבריו סוגיא דפרק הערל (דף פ"ב) דאיירי לענין אם תעלה בק"א ואמרינן עלה דאין לחלק בין איסור לאו לאיסור כרת. (אמר המגיה עיין בתרומת הדשן סימן ר"נ שהשיגו לרש"י מסוגיא זו ועיין מהריק"ו שרש ע"ב בסופו) ובפרק הנחנקין (דף פ"ד) אמרינן רב לא שביק לבריה למשקל ליה סילוא ופריך אי הכי אחר נמי ומשני אחר שגגת לאו בנו שגגת חנק. ובפרק השוכר את הפועלים (דף צ') איבעיא לן אי מאי דגזרו רבנן אמירה לכותי שבות הוי דוקא לענין שבת דאיסור סקילה אבל חסימה דאיסור לאו לא או דלמא לא שנא ולא איפשיטא (אמר המגיה ועיין עוד בפרט זה בתרומת הדשן סימן רכ"ג הרשב"א בחדושיו ליבמות (דף כ"ד.) הריב"ש סימן כ"ד תוספות קדושין (דף י"ד). ועיין מ"ש הרמ"ז בספר גט פשוט (דף קכ"ו ע"ג) ובחדושיו ליומא בס' תוספת יום הכפורים (דף כ"א ע"ג) מהרימ"ט חי"ד

סי' א' ובחדושיו לקדושין שם. ונראה מדברי התוס' שם דס"ל דמאי דאמרינן מה לי איסור לאו וכו' היינו לומר דאפילו באיסור כרת יש להקל כיון דמקילינן באיסור לאו וטעמם משום דהתם הוא בחזקת היתר וסמכינן אחזקה וכן הבין מדבריהם מהרימ"ט שם. ועל דבריו בתשובה הנזכרת ק"ל דנראה דס"ל דאע"ג דלא איתחזק היתרא כל דלא איתחזק איסורא אמרינן מה לי איסור לאו וכו' ולזה אין לו ראיה מסוגיא דיבמות דשאני התם דאיתחזק היתרא. ועיין מ"ש הרא"ש בפ"ב דכתובות דבאשת איש החמירו טפי מגרושה שהיא בלאו ונתבאר בטאה"ע סי' קי"ט ועיין בספר בית שמואל סי' ו' ס' קי"ד ובפ' בן סורר בעובדא דההוא גברא דהעלה לבו טינא פריך בגמרא בשלמא למ"ד אשת איש היתה שפיר אלא למ"ד פנויה היתה מאי כולי האי ואיכא למידק דפנויה נמי כל שאינה מיוחדת לאדם אחד אסורה מדאורייתא לכ"ע כמבואר בריש הלכות אישות וא"כ מה לי איסור לאו וכו'. ויש ליישב ע"פ מ"ש ה"ה ר"פ ה' מהלכות איסורי ביאה וע"ש. ולפי זה עלה בידינו דלא אמרינן מה לי איסור לאו וכו' אלא באיסור לאוין שחייבים עליהם מלקות:

הלכה כ

ואפילו נתערבה באלף כולן אסורות וכו'. (א"ה הנה הר"ן בס"פ אין צדין כתב דלוקח ביצים מן הכותי ביו"ט שהוא חוכך בזה אי אזלינן בתר רובא בדבר שיש לו מתירין, ועיין בדברי הרב המחבר בפ"ז מהלכות מעילה):

הלכה כג

כיצד המת ביו"ט ראשון יתעסקו בקבורתו הכותים. מימרא דרבא פ"ק דביצה וכתבו התוס' רפ"ז דנזיר (דף מ"ז. ד"ה וכן) דקבורת מת מצוה לא דחי יום טוב וכ"ש שבת יע"ש:

פרק ב

הלכה א

אפרוח שנולד ביו"ט אסור וכו'. כתב ה"ה ועגל שנולד בשבת יש מי שאסרו אותו ביו"ט הסמוך לו ויש מתירים ואפילו ביומו מותר לחולה וכן עיקר ולזה הסכים הרשב"א. ולא ידעתי כונת ה"ה במ"ש ואפילו ביומו מותר לחולה בודאי בחולה שיש בו סכנה מיירי דאי לאו הכי איך מותר לשחוט בשבת ואי הכי אפילו נבלות וטריפות מאכילין אותו ומה טעם לתלות היתר זה גבי בריא לענין עגל שנולד בשבת, אולי משגה הוא וט"ס וצ"ע: *(ע' בעבה"ק להרשב"א):

פרק ג

הלכה ג

ובלבד שלא יזיזנו ממקומו וכו'. (א"ה עיין בדברי הרב המחבר פ"א מהלכות מעילה דין י"א):

פרק ד

הלכה ט

מפני זה אסרו להראות סכין לחכם ביו"ט כו'. בבדיקה דלאחר שחיטה כתב הרב בעל הלבוש דיש אוסרין ויש מתירין והרב בעל באר שבע הסכים להתיר:

פרק ו

הלכה כג

וכן אין קורעין במועד אלא קרוביו של מת. (א"ה עיין בדברי הרב המחבר פרק י"א מה' אבל):

פרק ז

הלכה יא

ומטהרין את המצורע. (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר בדין זה לקמן בפרקין הלכה י"ט ד"ה נחזור לענייננו יע"ש):

הלכה יב

ודנין דיני ממונות ודיני מכות ודיני נפשות במועד ומי שלא קבל עליו הדין משמתין אותו במועד. בפרק ואלו מגלחין (דף י"ד:) מנודה מהו שינהוג נדויו ברגל א"ר יוסף ת"ש דנין דיני נפשות ודיני מכות ודיני ממונות ואי לא ציית דינא משמתינן ליה ואי ס"ד אינו נוהג נדויו ברגל משומת ואתי מעיקרא אתי רגל ודחי ליה השתא משמתינן ליה אנן א"ל אביי ודלמא לעיוני בדיניה וכו' אמר אביי ת"ש ומנודה שהתירו לו חכמים אמר רבא מי קתני שהתירוהו חכמים שהתירו לו חכמים קתני דאזל ופייסיה לבעל דיניה ואתי קמי רבנן ושרו ליה. וראיתי להטי"ד ר"ס של"ד שכתב אפילו פגע הרגל בתוך שלשים יום של נדוי אינו מבטל אותו וכתב על זה מרן הב"י כן משמע בר"פ אלו מגלחין והרב הב"ח כתב דהיינו מדתנן והמנודה שהתירו לו חכמים והתוספות כתבו בשם הירושלמי דמקשה והלא פשע שלא בא לפני המועד לפני חכמים להתיר לו נדויו ומשני שכלו לו שלשים

יום של נדוי במועד דאין נדוי פחות משלשים יום אלמא דהרגל אינו מבטל הנדוי ע"כ. ותמהני דלמה לו לבקש עצות מרחוק בדבר שהיא בעיא בש"ס ופשטוה מברייתא כדבר האמור. גם על מרן ז"ל תלונותי שכתב כן משמע דאמאי לא הביא סוגיא זו דהביאה הרי"ף שם בהלכות וכתב ומנודה נוהג נדוי ברגל ובהכי סלקא שמעתתא וכ"כ הרא"ש ז"ל דהיינו מדתנן דנין דיני ממונות במועד ואי לא ציית דינא משמתינן ליה ע"כ. גם רבינו ז"ל אע"ג דלא הזכיר דין זה בהלכות ת"ת מ"מ כבר כתבו הכא בפרקין באומרו ומי שלא קבל עליו הדין משמתין אותו במועד ומכאן מוכח דנוהג הנדוי ברגל דאי לא משומת ואתי מעיקרא אתי רגל ודחי ליה השתא משמתינן ליה: ודע דבתר הכי גרסינן התם בגמרא מצורע מהו שינהוג צרעתו ברגל אמר אביי ת"ש והנזיר והמצורע מטומאתו לטהרתו הא בימי טומאתו נוהג לא מבעיא קאמר לא מיבעיא בימי טומאתו דלא נהיג אבל לטהרתו ניגזור שמא ישהא קרבנותיו קמ"ל. וק"ל טובא דלעיל בסוגיא הנזכר רצה רב יוסף להוכיח דמנודה נוהג נידוי ברגל ודחי ליה אביי ושוב רצה אביי להוכיח דאינו נוהג מדקתני ומנודה שהתירו לו חכמים והוה ס"ד דאביי דהכונה היא שהתירו לכל מנודה נדוי ברגל דאין נדוי נוהג ברגל ודחי ליה רבא מי קתני שהתירוהו חכמים שהתירו לו חכמים קתני דאזל ופייסיה לבעל דיניה וכו'. והשתא כפי רבא אמאי לא פשיט אביי להפך דנוהג נדויו ברגל מדקתני והמנודה שהתירו לו חכמים משמע הא בימי נדויו אסור כי היכי דפשיט הכא הא בימי טומאתו נוהג. והכא לא שייך דיחוייא דמצורע דדחינן לא מיבעיא קאמר דהכא גבי נדוי לא שייך למגזר שמא ישהא קרבנותיו: ואולי דלישנא דמתני' דתני והמנודה שהתירו לו חכמים סובל ב' פירושים אפשר שהכונה היא דחכמים התירו לכל מנודה נדוי ברגל והם אמרו דאין נדוי נוהג ברגל. או אפשר דאזל פייסיה לבעל דינו ואתא קמי רבנן והתירו לו והא בימי נדויו אסיר ואביי הוה סבר דפשטא דמתני' היא שהתירו חכמים נדוי ברגל ורבא דחי ליה מי קתני שהתירוהו חכמים דאז הוה מוכרח פירוש אביי שהתירו חכמים נדוי ברגל שהתירו לו קתני ואפשר דהכונה היא דאזל פייסיה לבעל דיניה ואם כן ליכא לאוכוחי ממתני' כלל לא שנוהג ולא שאינו נוהג. ומה שכל המפרשים ז"ל כתבו דפירוש דמתני' דאזל ופייסיה לבעל דיניה הוא משום דכיון דקי"ל דנוהג מפשיטותא דרב יוסף דקאמר דנין דיני ממונות במועד א"כ ע"כ פירושא דמתני' הוא דאזל ופייסיה לבעל דיניה. א"נ אפשר לומר דרבא ה"ק מי קתני שהתירו חכמים שהתירו לו קתני וא"כ אדרבא זיל דוק לאידך גיסא דנוהג נדויו ברגל מדקתני שהתירו לו משמע הא בימי נדויו נוהג:

הלכה טז

אין רואין את הנגעים במועד שמא ימצא טמא ונמצא חגו נהפך לאבל. משנה פ"ק דמ"ק ר"מ אומר רואים את הנגעים בתחלה להקל אבל לא להחמיר וחכ"א לא להקל ולא להחמיר. ובגמרא תניא ר"מ אומר רואים את הנגעים להקל אבל לא להחמיר ר' יוסי אומר לא להקל ולא להחמיר שאם אתה נזקק לו להקל נזקק לו אף להחמיר אמר רבי נראין דברי ר"מ במוסגר ודברי ר' יוסי במוחלט אמר רבא בטהור כ"ע לא פליגי דלא חזי בהסגר ראשון כ"ע לא פליגי דחזי כי פליגי בהסגר שני מר סבר בכהן תליא מלתא אי טהור אמר ליה טהור ואי טמא שתיק ומר סבר לטהרו או לטמאו כתיב. אמר מר אמר רבי נראין דברי ר"מ במוסגר ודברי ר' יוסי במוחלט והתניא איפכא תנאי היא אליבא דרבי מר סבר צוותא דעלמא עדיף ליה ומר סבר צוותא דאשתו עדיף ליה למימרא דמוחלט מותר בתשמיש המטה אין וכו'. ודע שכדי לבאר סוגיא זו אליבא דרש"י צריך להקדים קצת הקדמות אליבא דרש"י ואח"כ תתבאר הסוגיא בנקל. והנה אליבא דרש"י המוסגר אסור בתשמיש המטה והמוחלט מותר ובימי ספרו אסור. ועוד ס"ל לרש"י דמוסגר אינו משתלח חוץ לשלש מחנות ומוחלט משתלח ובימי ספרו מותר ליכנס תוך המחנה. ופי' צוותא דעלמא אליבא דרש"י הוא כניסתו לתוך המחנה וצוותא דאשתו הוא מה שמותר בתשמיש המטה. ועוד תדע דפלוגתא דר"מ ור' יוסי הוא בין בהסגר שני בין במוחלט ור"מ ס"ל דאי בעי כהן לשתוק כשיראה סימן טומאה הרשות בידו וגם ס"ל דלכולי עלמא צוותא דעלמא ניחא ליה מצוותא דאשתו. ור"י פליג עליה דר"מ בתרתי חדא דס"ל דהכהן אינו יכול לשתוק כשיראה סימני טומאה ועוד דלא פסיקא ליה מלתא אי צוותא דעלמא עדיף אי צוותא דאשתו עדיף ואית ליה דאיכא מאן דניחא ליה בצוותא דעלמא מצוותא דאשתו ואיכא מאן דניחא ליה בצוותא דאשתו מצוותא דעלמא. ורבי ס"ל כר' יוסי בחדא דהיינו שהכהן אינו יכול לשתוק כשיראה סימני טומאה אך במאי דלא פסיק ליה לר' יוסי פליג עליה רבי ופסיקא ליה. אלא שנחלקו אליבא דרבי מאי פסיקא ליה איכא מ"ד דלרבי צוותא דעלמא עדיפא ליה ואיכא מ"ד דצוותא דאשתו עדיפא ליה: ועכשיו בוא נבא לביאור הסוגיא. והנה בטהור מתחלתו שנתנגע כ"ע לא פליגי דלא חזי ליה דאי חזי ליה אין כאן תועלת דאי מטהר ליה מאי קא עביד ליה הא בלאו הכי טהור הוה ואף דאליבא דר"מ ליכא הפסד דהא ס"ל דאם רואה בו שהוא טמא יכול לשתוק מ"מ כיון דליכא תועלת פשיטא דלא חזי ליה וכ"ש אליבא דר' יוסי דלא חזי ליה דתועלת ליכא ואפשר שיבא לידי הפסד אם יראה בו סימני טומאה דר"י ס"ל דאינו יכול לשתוק. ובהסגר ראשון דהיינו אם חל שביעי שלו בחוה"מ אליבא דכ"ע חזי ליה דאי מטהר ליה

הא שמחה היא לו ואם רואה בו סימן טומאה לא מבעיא לר"מ דאין זה הפסד דהא יכול לשתוק אלא אפילו לר' יוסי דמוכרח להסגירו פעם אחרת לא חשיב הפסד דהא מעיקרא נמי מוסגר היה ובבית הכלא היה עומד נמצא שאינו מפסידו בשום דבר בהסגר זה השני והרי הוא קרוב לשכר ורחוק מן ההפסד. כי פליגי ר"מ ור"י הוא במוסגר שני וכן פליגי נמי במוחלט. והנה בהסגר שני דהיינו שחל יום י"ג בחוה"מ ס"ל לר"מ דרואין אותו אם הוא טהור יטהרנו ואם הוא טמא ישתוק משום שאם יטמאנו הרי הוא מוחלט ומשתלח חוץ לשלש מחנות ואע"ג דנשכר בצוותא דאשתו דבימי הסגרו היה אסור בתשמיש והשתא בימי חלוטו מותר ס"ל לר"מ דצוותא דעלמא עדיפא ליה מצוותא דאשתו ומש"ה רואין את הנגעים להקל ולא להחמיר וכן כשהוא מוחלט ורוצה להראות אל הכהן אם נרפא הנגע ס"ל דרואין שאם יטהרנו הרי משמחו שנכנס למחנה ואית ליה צוותא דעלמא ואף דמפסיד צוותא דאשתו דבימי ספרו אסור בתשמיש ובימי חלוטו היה מותר כבר כתבנו דלר"מ צוותא דעלמא עדיף ליה מצוותא דאשתו ואם הוא טמא יטמאנו והכא לא שייך לומר ולא להחמיר דהכא ליכא חומרא דמעיקרא טמא והשתא טמא אלא דנקט האי לישנא דולא להחמיר משום הסגר שני דשייך ביה האי לישנא וכדכתיבנא. ור' יוסי פליג עליה דר"מ בין בהסגר שני בין במוחלט בהסגר שני פליג עליה משום דס"ל דהכהן אינו יכול לשתוק כשיראה סימני טומאה ומשום הכי ס"ל דאינו רואה אותו כלל משום דלמא יטמאנו ויהיה מוחלט וישתלח חוץ לשלש מחנות ומפסיד צוותא דעלמא ואע"ג דנשכר בצוותא דאשתו אפ"ה אין רואין דלמא האי גברא ניחא ליה בצוותא דעלמא טפי מצוותא דאשתו וכן נמי במוחלט ס"ל דאין רואין משום דאם יטהרנו הרי הוא מפסיד צוותא דאשתו דבימי ספרו אסור בתשמיש ואע"ג דנשכר בצוותא דעלמא דנכנס לתוך המחנה בימי ספרו דלמא האי גברא ניחא ליה בצוותא דאשתו מצוותא דעלמא ומש"ה אין רואין. נמצא דלר' יוסי בהסגר שני אין רואין דלמא יטמאנו ובמוחלט אין רואין דלמא יטהרנו. ורבי פליג עליה דר"מ במאי דס"ל דהכהן יכול לשתוק וס"ל כר"י דאינו יכול לשתוק דלטהרו או לטמאו כתיב אך במאי דלא פסיקא ליה מלתא לר"י אי צוותא דעלמא עדיף או צוותא דאשתו עדיף פליג עליה רבי ופסיקא ליה מלתא הי מינייהו עדיף אך נחלקו התנאים במאי פסיקא ליה איכא מ"ד דלרבי פסיקא ליה דצוותא דעלמא עדיף ומש"ה נראו לו דברי ר"מ במוחלט ולא מטעמיה אלא משום דאי מטהרו שמחה היא לו דאית ליה צוותא דעלמא ואע"ג דמפסיד צוותא דאשתו מ"מ צוותא דעלמא עדיפא ליה ומשום הכי א"ל דרואין במוחלט ובמוסגר נראו לו דברי ר"י דאין רואין משום דלמא יראה בו סימני טומאה ואינו יכול לשתוק ויחליטנו ונמצא מפסיק צוותא דעלמא דמוסגר

אינו משתלח ומוחלט משתלח ואע"ג דנשכר בצוותא דאשתו דמוסגר אסור בתשמיש ומוחלט מותר צוותא דעלמא עדיף ליה. ואיכא מ"ד דלרבי פסיקא ליה מלתא דצוותא דאשתו עדיף מצוותא דעלמא ומש"ה נראו לו דברי ר"מ במוסגר ולאו מטעמיה אלא משום דאם יטהרנו הרי משמחו ואם יראה בו סימני טומאה ויחליטנו הרי הוא נשכר בצוותא דאשתו ואע"ג דמפסיד צוותא דעלמא צוותא דאשתו עדיפא ליה מצוותא דעלמא ומש"ה אית ליה דרואין. אבל במוחלט נראו לו דברי ר"י דאין רואין משום דאם מטהרו מפסיד צוותא דאשתו ואע"ג דנשכר בצוותא דעלמא מ"מ צוותא דאשתו עדיפא ליה מצוותא דעלמא. זהו פירוש הסוגיא לדעת רש"י ואף דברש"י שבנוסחת הגמרא באו דברי רש"י בפירוש הסוגיא בקיצור ברש"י שבהרי"ף נתבאר הכל באר היטב. והנה כפי פשט הסוגיא מתפרשת יפה כפי סגנון זה אך יש על פירוש זה קושיות עצומות כפי שרשי הדינים וכבר התוס' השיגוהו: והנה במה שפירש"י עלה דרבא דאמר בהסגר ראשון כ"ע לא פליגי דחזי ליה דהיינו אם חל שביעי שלו בחוה"מ וטעמא דרואין הוא משום דאי טהור שפיר ואם עומד בעינו מתחלה נמי בבית כלא היה עומד. הקשו עליו דלמא פשה הנגע ויהיה טמא מוחלט מחמת הפשיון והביאו ראיה לזה ממתני' דנגעים. ואני תמיה דהא מלבד קושית הפשיון הא איכא סימני טומאה אחרים דהיינו שער לבן והמחיה. וא"כ היתכן לומר דרש"י היה סובר דאין מחליטין את המוסגר בהסגר ראשון זהו דבר שאין הדעת סובלתו ושני סימנין אלו דהיינו שער לבן והמחיה מלבד שמחליטין עליהם בהסגר ראשון אפילו בתחלת הראיה אם ראה הכהן שער לבן או מחיה הרי זה מחליטו תכף ומיד ואין כאן הסגר כלל וכמ"ש רבינו בפ"א מהלכות טומאת צרעת והם הלכות קבועות לא נחלק בהם אדם מעולם: והנראה אצלי בדעת רש"י הוא דס"ל דלר' יוסי אין אנו נמנעין מלהראות המנוגע לכהן משום דלמא יתחדש לו שום דבר המחליטו דמשום ספק אין אנו נמנעין מלהראותו כיון שכבר נזקק לכהן מתחלה אלא שאם יש איזו חששא שאף שלא יתחדש שום דבר יבא לידי החלט בזה הוא שחשש רבי יוסי ואמר דאין רואין. ורש"י ז"ל אזיל לשיטתיה שכתב בפירוש החומש דאין העומד בעינו בסוף שבוע שני פוטרו אא"כ נשתנה מראה הנגע ממה שהיה אז הוא דאם עמד בשיעורו טהור ואם פשה טמא אבל אם לא נשתנה מראה הנגע אף שלא פשה מחליטו וזהו דוקא בסוף שבוע שני אבל בסוף שבוע ראשון אף שלא נשתנה המראה כל שלא פשה אינו מחליטו אלא מסגירו. וכבר עמדו על דברי רש"י הללו הרא"ם והרב בעל קרבן אהרן ויישבו כל המקומות שנראה מהם סתירה לסברא זו יע"ש. ולפי זה ס"ל לרש"י דבסוף הסגר ראשון לכ"ע רואין דאין אנו חוששין שמא יולד לו סימני טומאה דהיינו פשיון או שער לבן או

מחיה ואם לא יתחדש לו שום דבר יסגירנו שנית והרי הוא בבית כלא כמו שהיה מקודם ודלמא ימצא לו סימני טהרה ויטהרנו. אבל בסוף שבוע שני שאף שלא נתחדש לו שום דבר אלא שעמד בשיעורו ובמראהו טמא הוא משום הכי אית ליה לר"י דאין רואין. ומה שחושש רבי יוסי במוחלט דאין רואין דלמא יתחדש לו סימני טהרה אלמא דחייש דלמא יתחדש לו שום דבר. הא לא קשיא כלל דשאני התם במוחלט דכל עצמנו אין אנו מראים אותו לכהן אלא משום דלמא נתחדש לו סימני טהרה ויטהרנו דאי לאו הכי הרי הוא טמא כמו שהיה והכהן אינו עושה שום פעולה בראייתו משום הכי קאמר דאין רואין. אבל הכא גבי הסגר ראשון קאמר דרואין דאי מטהר ליה הרי טוב ואם לאו מסגירו שנית ואין לנו לחוש דלמא יתחדש לו דבר המחליטו. זה נ"ל כפתור ופרח בדברי רש"י: אך התוס' ז"ל הקשו על רש"י קושיות חזקות אם במה שפירש דמוסגר אסור בתשמיש ומוחלט מותר דזו מנין לו ולא נמצא בשום מקום חילוק זה דהא מאן דאית ליה דבימי חלוטו שרי בתשמיש משום דמאי דגלי גלי מאי דלא גלי לא גלי ה"ה מוסגר דשרי דמהיכא תיתי ליה איסור שהרי לא מצינו איסור זה כי אם בימי ספרו. ומאן דאית ליה דבימי חלוטו אסור מק"ו דימי ספרו א"כ ק"ו זה עבדינן ליה לימי הסגרו מימי ספרו וכולם אסורים וא"כ אין סברא לחלק בין ימי הסגרו לימי חלוטו לענין תשמיש. גם מה שפירש דמוסגר משתלח חוץ לשלש מחנות הוא תימה דבפ"ק דמגילה (דף ז'.) אמרינן אין בין מצורע מוסגר למצורע מוחלט אלא פריעה ופרימה ואמרינן בגמרא הא לענין שלוח זה וזה שוין, אשר ע"כ מכח קושיות אלו דחו פירש"י ופירשו פירוש אחר בסוגיא דפירוש צוותא דעלמא הוא פריעה ופרימה שהוא מוזהר בהם כשהוא מוחלט וגם טמא טמא יקרא ופורש מבני אדם בימי חלוטו וכשהוא מוסגר אינו מוזהר בכל זה. אבל לענין אחר אין חילוק בין מוסגר למוחלט דלענין תשמיש מוסגר ומוחלט שרו ואי לענין שילוח מוסגר ומוחלט משתלחים חוץ למחנה: וראיתי להרב תיו"ט בפ"ק דמגילה משנה ז' שכתב דמ"ש התוס' וגם טמא טמא יקרא לאו דוקא שהרי דין זה הוא אף במוסגר שהרי כל הטמאים חייבים בזה אלא שהתוספות לפום ריהטא כתבו כן. ולי אין דבריו נראין בעיני שהרי כל עצמן של התוס' לא באו אלא ליישב לישנא דצוותא דעלמא ולא יתיישב אלא בטמא טמא יקרא שיפרשו בני אדם ממנו ונמצא שבשביל אלו הדברים לית ליה צוותא דעלמא ונקט נמי פריעה ופרימה דאפשר דס"ל דטעמא דהני נמי הוא כדי שיהא ניכר לכל ויפרשו ממנו. ומאי דלא נקט בפ"ק דמגילה כי אם פריעה ופרימה לאו דוקא אלא דרישא דקרא נקט וה"ה לכלהו דהא לא נקט נמי ועל שפם יעטה שהוא דין מיוחד במוחלט. ובפ"ק דכלים משנה ה' לא נקט אלא פריעה ופרימה ובודאי דלאו דוקא אלא דרישא דקרא נקט. וראיתי

לרבינו ז"ל בפ"ו מהל' טומאת צרעת דין ו' שכתב מצות עשה שיהיה המצורע המוחלט וכו' ומודיע העוברים עליו שהוא טמא ואם כדברי הרב בעל תיו"ט למה כתב רבינו דין זה דהמודיע העוברים בדינים המיוחדים למוחלט שהרי רבינו בדין זה בא ללמדנו מה שחייב המוחלט יותר מהמוסגר. אלא ודאי דס"ל כסברת התוס' דחיוב זה דוטמא טמא יקרא אינו במוסגר כי אם במוחלט כפשטיה דקרא דבמוחלט איירי. ולא ידעתי איך יתכן לומר שדברי התוס' לאו דוקא שהרי כתבו פעמים דבמוחלט איכא וטמא טמא יקרא ועוד כתבו ופורש מבני אדם בימי חלוטו יותר מבימי הסגרו. וכל זה מטעמא דוטמא טמא יקרא ולא משום חומר טומאה שהרי המוסגר והמוחלט שוין בטומאתם כמ"ש רבינו בפ"י מהל' טומאת צרעת דין י"א. ומה שכתב רבינו באותו פרק דין ח' ולא המצורעים בלבד אלא כל המטמאים את האדם חייבים להודיע לכל שהם טמאים כדי שיפרשו מהם הוא אסמכתא בעלמא וכההיא דאמרינן בפ"ק דמ"ק (דף ה'.) רמז לציון מן התורה מנין רבי אבהו אמר מהכא וטמא טמא יקרא טומאה קוראה לו ואומרת לו פרוש, ורבינו ז"ל כשכתב דין זה גבי מוחלט לא נתן טעם לדבריו אלא כתב סתם ומודיע העוברים עליו משום דרבינו לא בא בחיבורו לתת טעם למצות ה'. אך כשכתב ולא המצורעים בלבד שהוא מדבריהם ואסמכוה אקרא כתב דטעמם של חכמים הוא כדי שלא יטמאו בהם בני אדם דומיא דציון דכתבנו: והנראה אצלי בסברת התוס' הוא דנהי דס"ל דכל המטמאים צריכים להודיע שהם טמאים היינו כדי שלא יבאו בני אדם ויגעו בהם ויתטמאו אבל במוחלט טעמיה דקרא הוא שיודיע שהוא מוחלט ויפרשו בני אדם ממנו דכל עיקר הכתוב הוא שיהא מובדל ומופרש מבני אדם ולא תיהוי ליה צוותא דעלמא. וזהו שכתבו התוספות ופורש מבני אדם בימי חלוטו יותר מבימי הסגרו דבימי הסגרו אף שהוא מודיע שהוא מוסגר אינן פורשים ממנו אלא מנגיעה אבל במוחלט פורשים ממנו מכל וכל שאינן יושבים עמו ומ"מ עיקר הצווי הוא במוחלט דוקא. ומ"ש רבינו באותו פרק דין ט' וטומטום ואנדרוגינוס פורע ופורם ועוטה על שפם מפני שהוא ספק ולא כתב ג"כ שמודיע לרבים. היינו טעמא כיון דבלאו הכי הרי צריך להודיע טומאתו כדי שיפרשו ממנו בני אדם ובזה פשיטא שאין הנשים חייבות בזה וכמ"ש שם בדין אף שאין חיוב זה כי אם מדרבנן לא הוצרך לאומרו גבי טומטום כיון שכבר יש לו חיוב אף אם הוא אשה: ודע שגם לפי דברי התוס' ר"מ ס"ל דהכהן יכול לשתוק אם יראה סימני טומאה ואית ליה ג"כ דצוותא דעלמא עדיפא מצוותא דאשתו. ור"י פליג עליה בתרתי חדא דס"ל דהכהן אינו יכול לשתוק כשיראה סימני טומאה דלטהרו או לטמאו כתיב וס"ל נמי דצוותא דאשתו עדיפא מצוותא דעלמא ופסיקא ליה מלתא ולאו ספוקי מספקא ליה כמו

שפירשנו לדעת רש"י. וס"ל נמי דנהי דצוותא דאשתו עדיפא מצוותא דעלמא מ"מ היכא דליכא למיחש לצוותא דאשתו יש לחוש לצוותא דעלמא ואף שהוא הפסד מועט. וכן אליבא דהתוס' נמי ר"מ ור"י פליגי בין במוסגר בין במוחלט ורבי פליג עליה דר"מ וס"ל דאין הכהן יכול לשתוק כשיראה סימני טומאה וכסברת ר' יוסי ואיכא מ"ד דפליג עליה דר' יוסי וס"ל דצוותא דעלמא עדיפא מצוותא דאשתו וכסברת ר"מ ואיכא מ"ד דבהא נמי ס"ל לרבי כר"י דצוותא דאשתו עדיפא מצוותא דעלמא ולא פליג עליה אלא דמאי דאית ליה לר"י דהיכא דליכא למחש לצוותא דאשתו דיש לחוש לצוותא דעלמא בזה חולק עליו וס"ל דצוותא דעלמא לא חשיב הפסד כלל ואין לחוש לו: ועל פי כל ההקדמות אלו תתבאר כל הסוגיא בנקל דר"מ סבר דבמוסגר רואין שאם יטהרנו הרי טוב ואם יראה סימני טומאה ישתוק שאם יחליטנו הרי הוא מחייבו בפריעה ופרימה ומפסידו צוותא דעלמא. ובמוחלט נמי ס"ל דרואין דשמא יטהרנו ונשכר צוותא דעלמא דהיינו פריעה ופרימה ואע"ג דמפסיד צוותא דאשתו עדיפא ליה ור' יוסי חולק עליו וס"ל דהכהן אינו יכול לשתוק ומשום הכי אית ליה דמוסגר אינו רואה דלמא ימצא בו סימני טומאה ויחליטנו ויתחייב בפריעה ופרימה ובמוחלט נמי אין רואין שאם יטהר אותו נאסר בתשמיש בימי ספרו ומפסיד צוותא דאשתו ואע"ג דנשכר צוותא דעלמא דהיינו פריעה ופרימה ס"ל לר"י דצוותא דאשתו עדיפא ליה מצוותא דעלמא. ודע דגם לפי פירוש התוס' גבי מוחלט לא שייך לומר ולא להחמיר דהא טמא היה מקודם אלא משום הסגר נקט ליה וכמו שכתבנו לעיל אליבא דרש"י. ורבי פליג עליה דר"מ במאי דס"ל דכהן יכול לשתוק אלא ס"ל כר"י דכהן אינו יכול לשתוק אלא דאיכא מ"ד דרבי פליג עליה דר"י וס"ל דצוותא דעלמא עדיפא מצוותא דאשתו ומש"ה נראו לו דברי ר"מ במוחלט דרואין אותו דדלמא יטהרנו ונשכר צוותא דעלמא דהיינו פריעה ופרימה ואע"ג דמפסיד צוותא דאשתו דבימי ספרו אסור בתשמיש צוותא דעלמא עדיפא ליה מצוותא דאשתו. ונראו לו דברי ר' יוסי במוסגר דאין רואין שמא יחליטנו ומפסיד צוותא דעלמא מבלי שיהיה נשכר בשום דבר. ואיכא מ"ד דרבי נמי מודה לר' יוסי דצוותא דאשתו עדיף ליה מצוותא דעלמא אלא דפליג עליה דרבי סבר דצוותא דעלמא לא חשיב כלל הפסד ומש"ה אית ליה דבמוסגר רואין כסברת ר"מ משום דאף שיטמאנו אינו מפסיד כלום דאי משום צוותא דאשתו מוסגר ומוחלט שניהם שוים בדין זה וכולם אסורין בתשמיש ואי משום צוותא דעלמא דהיינו פריעה ופרימה הא לא חשיב הפסד כלל. אבל במוחלט ס"ל כר' יוסי דאין רואין משום דלמא יטהרנו ומפסיד צוותא דאשתו ואע"ג דנשכר בצוותא דעלמא צוותא דאשתו עדיפא ליה. ומתוך מ"ש יתבאר דלא שייך לומר אי צוותא דעלמא

עדיף או צוותא דאשתו עדיף אלא במוחלט שהוא נעתק מהחלט לימי ספרו דבהחלטו אית ליה צוותא דאשתו ול"ל צוותא דעלמא ובימי ספרו אית ליה צוותא דעלמא ול"ל צוותא דאשתו ומש"ה שייך לומר הי מינייהו עדיף. אבל בהסגר שהוא נעתק להחלט לא שייך האי לישנא משום דבין בהסגר בין בהחלט א"ל צוותא דאשתו ובהסגר א"ל נמי צוותא דעלמא ובהחלט ל"ל צוותא דעלמא וא"כ לא שייך לומר הי מינייהו עדיף וזה פשוט. וזהו שכתבו התוס' דהא דקאמר מר סבר צוותא דעלמא ניחא ליה ומ"ס צוותא דאשתו עדיף ליה אמוחלט קאי וכמבואר. אך מ"ש התוס' אמ"ד דנראין דברי ר"י במוסגר וז"ל וגם יפסיד שיצטער שעד עתה היה מצפה להיות טהור ואין מצפה עתה להיות טהור ע"כ. לא ידעתי לאיזה תכלית כתבו דברים אלו דהא אינהו קיימי אליבא דמ"ד דרבי צוותא דעלמא עדיפא ליה מצוותא דאשתו ומשום הכי אית ליה לר"י דבמוחלט רואין דאף שמפסיד צוותא דאשתו מ"מ נשכר בצוותא דעלמא וא"כ דלפי סברא זו במוסגר אין רואין דהא מפסיד צוותא דעלמא ואינו נשכר בשום דבר. וא"כ למאי איצטריכו לטעמים אחרים גבי מוסגר למה נראו לרבי דברי ר' יוסי והלא הדברים פשוטים וכדכתיבנא: ודע דבמלתא דרבא דקאמר בהסגר ראשון כ"ע לא פליגי דחזי ליה הקשו התוס' על פירש"י. וכבר הארכנו בזה לעיל ויישבנו דבריו. והתוס' כתבו דיש מי שפירש דבהסגר ראשון כ"ע לא פליגי דחזי ליה הוי הטעם משום דלטהרו או לטמאו לא שייך למדרש עד שעה שצריך לטמאתו דהיינו בסוף הסגר שני אבל בסוף הסגר ראשון ראוי הוא להסגר עוד ולא יטמאנו ע"כ. פירוש דלא שייך קרא דלטהרו או לטמאו אלא בזמן דלא שייך אלא או טהרה או החלט בזה הוא דצוה הכתוב דיטהרנו או יחליטנו ולא ישתוק אבל בסוף שבוע ראשון עדיין יש חלוקה שלישית דהיינו הסגר דהיינו היכא דעמד הנגע בעינו ולא נולדו בו סימני טומאה וא"כ קרא לא מיירי בהכי ולפיכך אף אם רואה סימני טומאה יכול לשתוק. ומ"מ כתבו דזה דוחק וכתבו דנראין דברי ר"י שפירש בהסגר ראשון היינו תחלת הסגר ראשון שיכול לשמוח בהם דהא לא שייך השתא לטהרו או לטמאו כלל שהרי לא נזקק לו הכהן עדיין כי פליגי בהסגר שני והוא בתחלת הסגר שני שמא אינו יכול לשתוק וה"ה בסוף הסגר שני ע"כ. ואין כונתם לומר דבתחלת הסגר ראשון לא משכחת לה טומאה שיחליטנו דהא ודאי ליתא דנהי דפשיון אינו סימן טומאה בתחלה כמ"ש רבינו בפ"ד מהלכות טומאת צרעת דין ב' מ"מ שער לבן ומחיה מטמאין בתחלה להחליט וכמ"ש שם בפ"א דין י' וכל אלו הם הלכות פסוקות ובת"כ דריש להו מקראי. אלא כונת התוס' היא דגזרה זו דלטהרו או לטמאו דמשמע דאין הכהן יכול לשתוק אלא יאמר ויפסוק הדין כפי מה שרואה הוא דוקא משנזקק לטומאה דהסגירו כבר ולפיכך

בין בשבוע ראשון בין בסוף שבוע שני אינו יכול לשתוק. אבל בתחלה קודם שיסגירנו יכול לשתוק הוה ליה כאלו לא ראה הנגע ומשום הכי בתחלה לכ"ע חזי ליה דאי מטהר ליה ה"ז משמחו ואי חזי ביה סימני טומאה שתיק דקודם שנזקק לו רשאי הוא לשתוק. ועוד סבור הייתי לומר פירוש אחר בדברי התוס' דמעולם לא חששו התוס' לא לשער לבן ולא למחיה שהם דברים מחודשים וס"ל דר' יוסי לא חשש לאלו כי אם לפשיון. וזהו כשהקשו לפירש"י לא הקשו כי אם מפשיון. ולפיכך פירש ר"י דה"ק בהסגר ראשון דהיינו בתחלה חזי ליה דהא לא שייך לטמאו דליכא למיחש לטומאה דאי משום פשיון אינו סימן טומאה בתחלה ואי משום שער לבן או מחיה אין לחוש להם ומש"ה רואין בתחלה. אבל בתחלת הסגר שני אין רואין משום חשש פשיון. אבל מ"מ כוונת התוס' האמיתית היא מה שכתבנו בתחלה והכי דייקי דבריהם שכתבו שהרי לא נזקק לו הכהן עדיין. והחכם בעל חדושי הלכות ז"ל לא ירד לעומקן של דברים יע"ש: ומ"מ לא יכולתי להלום כפי פירוש זה של ר"י ז"ל מאי האי דקאמר רבא בטהור כ"ע לא פליגי דלא חזי ליה טהור זה מהו שהרי לדברי ר"י שפירש הסגר ראשון דהיינו תחלת הסגר ראשון היינו טהור. ואולי דלא גרסי ליה ובפירש"י שבגמרא לא פירש דברי רבא דבטהור משמע דלא גריס ליה אך בפירש"י שבהלכות הרי"ף גריס ליה. ומוכרח הוא דאי לא רבא שבא ללמדנו במאי פליגי ובמאי לא פליגי למה לא למדנו חלוקה זו דטהור אי פליגי או לא. סוף דבר שכפי פירוש ר"י לא ידעתי פירוש דברי רבא דקאמר בטהור כ"ע לא פליגי דלא חזי ליה וצ"ע: הנה הארכנו מילין לבאר סוגית הגמרא כפי פירוש התוס' ואף שיש בו קצת מהדוחק מ"מ נסבול אותו לפי שפירושו הוא אליבא דהלכתא. ודע שראיתי להר"ש רפ"ג דנגעים שכתב בסוגיא זו דברים תמוהים בעיני וז"ל בהסגר שני ר"מ סבר רואין סבר בכהן תלה רחמנא אף בהסגר שני אם טהור א"ל טהור אי טמא שתיק ור"י דאמר אין רואין לטהרו או לטמאו כתיב דאתא לרבויי בסוף שבוע שני דאי טמא טמא אפילו שתיק כהן ע"כ. ופשט הסוגיא היא דלכ"ע שתיק אינו טמא אף בהסגר שני אלא דלר"מ אי בעי שתיק ולר"י לא מצי למשתק דלטהרו או לטמאו כתיב דמחוייב הכהן כשיראה הנגע לומר הדין אם טמא אם טהור ומשום הכי אין רואין כלל וכן הוא דעת רש"י והתוס' יע"ש. אך מה שהקשה לכל הפירושים הוא לישנא דרבי דקאמר נראין דברי ר"מ בהא וכו' דהא רבי לעולם פליג עליה דר"מ דס"ל דהכהן אינו מחוייב לומר הדין ואי בעי שתיק ורבי ס"ל דהכהן אינו יכול לשתוק וא"כ הול"ל נראין דברי ר' יוסי בזה ואינן נראין בזה וכיוצא בזה פריך בגמרא בפ' כל הבשר (דף ק"ט.) והתוס' כבר נתעוררו בזה יע"ש. אך מ"ש בסוף דבריהם וז"ל ולדברי רבי לא תמצא ביום אחד רואין להקל ולא להחמיר דאינו

רשאי לשתוק כלל ע"כ, לא ירדתי לסוף דעתם דהניחא לפי' רש"י לא משכחת לה כלל אליבא דרבי רואין להקל ולא להחמיר דאי בטהור לא חזי ליה כלל ואי בהסגר ראשון חזי ליה להקל ולהחמיר ואי בהסגר שני ובהחלט לא חזי ליה כלל וכמו שכתבנו. אך כפי פירוש התוס' שכתבו בשם ר"י הא משכחת לה אליבא דרבי להקל ולא להחמיר בתחלת הסגר ראשון וכמו שכתבנו הטעם למעלה וצ"ע: ודע דבמתני' תנן ר"מ אומר רואין את הנגעים בתחלה וכו' ואם כך היא הגירסא לא יכולתי ליישב דברי רבא דקאמר בטהור כ"ע לא פליגי דלא חזי ליה דהא במתני' קאמר דבתחלה לר"מ רואין להקל. וכי תימא דלא גרסינן במלתיה דרבא חלוקה זו דבטהור כ"ע לא פליגי. אכתי קשה לאותו הפירוש שהביאו התוס' דבהסגר ראשון לא שייך לטהרו או לטמאו וכו' וא"כ בתחלה דלא שייך דהא עדיין ראוי לשני הסגרים וא"כ לכ"ע חזי ליה להקל ולא להחמיר וכן כפי מה שכתבו בשם ר"י דהסגר ראשון היינו תחלת הסגר ראשון ולכ"ע רואין להקל ולא להחמיר קשיא להו מתניתין דקתני דבתחלה אליבא דחכמים אינם רואים לא להקל ולא להחמיר וכי תימא דרבא אליבא דרבי יוסי קאי וחכמים פליגי וס"ל דאף בהסגר ראשון אינן רואין לא להקל ולא להחמיר. לא ידעתי מנ"ל לרבא הך מלתא לשים מחלוקת בין חכמים לר' יוסי. הן אמת דבפירש"י דמתני' לא נקט כלל מלת בתחלה וכן הר"ן ורבי עובדיה לא נקטי ליה אך עדיין הדבר צריך תלמוד ועיין בפירוש המשניות לרבינו ז"ל דנראה דלא גריס במתני' בתחלה ודוק (א"ה ועיין לקמן בד"ה ומה שכתב הרב המחבר ז"ל דגירסא זו מוכרחת בירושלמי יע"ש): ודע דבגמרא אמרינן תניא וביום הראות בו וגו' יש יום שאתה רואה בו ויש יום שאי אתה רואה בו ומכאן אמרו חתן שנולד בו נגע נותנין לו שבעת ימי המשתה לו ולביתו ולכסותו וכן ברגל נותנין לו שבעת ימי הרגל ע"כ. והקשו התוס' תימה לר"מ למה אינו רואה להקל. והנה מכאן הוכחה דלא הוו גרסי התוס' כמתני' בתחלה דאי הוו גרסי הא בפירוש ר"מ חולק על הברייתא וע"כ ברייתא זו ר' יוסי היא. וכן לא הוו גרסי במלתיה דרבא בטהור כ"ע לא פליגי דלא חזי ליה דאי הוו גרסי אמאי לא הקשו קושיא זו על מלתיה דרבא דקאמר דבטהור כ"ע לא פליגי דלא חזי ליה דלר"מ למה אינו רואה להקל. ודע דלפי פירש"י ליכא קושיא כלל משום דנהי דלר"מ רואה להקל היינו דוקא בהסגר ראשון שכבר הוזקק לראותו בתחלה א"כ בשביעי רואה אותו להקל אבל בתחלה שעדיין לא ראה אותו והרי הוא טהור למה נזקיק אותו לראותו מאחר דליכא נפקותא בראייתו ומוטב שלא יראה אותו כלל וכמו שכתבנו למעלה בתחלת פירושנו בדברי רש"י ואפשר שאם יראה אותו וישתוק מצערו בשתיקתו שרואה ששותק אלמא טמא הוא ואי מטהרו אין לו כ"כ שמחה דהא בלאו הכי טהור

היה. ומ"מ לא ידעתי כונת התוס' דאם קודם ראותם הברייתא הלזו הוו ס"ל דלר"מ לעולם אף בתחלה רואה להקל א"כ מאי קשיא להו מהברייתא דמאן אמר לן דר"מ דריש לקרא הכי. והנראה דבגמרא הביאו ברייתא זו על קושיא למימרא דבכהן תליא מלתא והיא סברת ר"מ דאמרינן בתחלת הסוגיא מ"ס בכהן תליא מלתא וכו' והכונה דאי הוה סבירא לן דטומאה זו דצרעת היתה כשאר הטומאות דמאליהן הם טמאים לא היה חלות לדברי ר"מ במאי דאמר ולא להחמיר דהא ממילא באה לו החומרא. אלא ודאי דכל זמן שלא יאמר הכהן שהוא טמא אינו טמא ומשום הכי ס"ל לר"מ רואין להקל ולא להחמיר ועל זה שאלו בגמרא למימרא דבכהן תליא מלתא דמנ"ל האי מלתא ותירצו דנפקא לן מאותה ברייתא ומדקאמר רחמנא יש יום שאי אתה רואה ש"מ דבכהן תליא מלתא דאי לא מאי נ"מ אם רואה או לא והלא מן שמיא טמאוהו ועל זה הקשו התוס' דאיך יתכן זה אליבא דר"מ דהא כפי סברתו אכתי תיקשי דאמאי כתב רחמנא ויש יום שאי אתה רואה יראה להקל. עוד הקשו למאי דפירש ר"י דלכ"ע בתחלת הסגר רואין להקל לעולם יכול לראות ועוד ופנו את הבית עד שיראה למה טורח לפנות שמא ימצא טהור ע"כ. ודע שקושיא זו האחרונה דופנו את הבית היא לר"מ ולר' יצחק שהקשו בתחלה מדברי הברייתא חזרו והקשו להם מקרא דופנו כלומר דבשלמא לדידן דדרשינן לטהרו או לטמאו דאין הכהן יכול לשתוק א"כ תיכף ומיד שיראה הנגע צריך שיאמר הדין ומשום הכי אמר קרא ופנו שאם יבא הכהן תיכף ומיד יטמא אבל לר"מ ולר' יצחק למה טורח לפנות שמא ימצא טהור ואם ימצא טמא ישתוק עד שיפנו ואח"כ יאמר הדין: ודע דבפ"ק דנגעים משנה ד' תנן ר' חנינא סגן הכהנים אומר אין רואין את הנגעים בתחלה לאחר השבת ששבוע שלו חל להיות בשבת וכו' רע"א לעולם רואין חל להיות בשבת מעבירין לאחר השבת ובפ"ג משנה ב' תנן חתן שנראה בו נגע וכו' וכן ברגל נותנין לו כל ימי הרגל ע"כ. והנה אי אמרינן דהא דתנן וכן ברגל וכו' מיירי דוקא בתחלה קודם שהוזקק לטומאה אבל לאחר שהוזקק אף אם חל שביעי שלו או יום י"ג ברגל רואין ניחא דמתני' קמייתא איפליגו בה רבי חנינא ור"ע בשבת דוקא דס"ל לר' חנינא דמתחלה עבדינן עובדא כי היכי דלא ניחול בשבת ור"ע ס"ל דדוחין לאחר השבת אבל במועד לא פליגי דלכ"ע אף במועד רואין כיון שכבר הוזקק לטומאה. וכי תימא מה נשתנה שבת ממועד הא מחד קרא נפקי דהיינו או מקרא דוביום הראות בו או מקרא דופנו את הבית הא ליתא משום דלעולם מהני קראי לא ממעטינן אלא בתחלה קודם שהוזקק לטומאה דהא קרא דופנו בתחלה מיירי קודם שהוזקק לטומאה וכמבואר וקרא נמי דוביום הראות בו בכולהו קא מיירי אף בתחלה דהא מחיה מטמאה בתחלה. וליכא למימר דלרבי דמפיק ליה מקרא דופנו אה"נ דלא

ילפינן אלא בתחלה אבל לר"י דמפיק ליה מקרא דוביום הראות בו ס"ל דלעולם אין רואין במועד אפילו לאחר שנזקק דהא בגמרא שאלו מאי בינייהו ואביי אמר משמעות דורשין איכא בינייהו ורבא אמר דבר הרשות ואם איתא למה שכתבנו טובא איכא בינייהו דהיינו היכא דנזקק לטומאה אם רואין אותו במועד אלא ודאי דאליבא דכולהו לא ממעטינן אלא דוקא קודם שנזקק לטומאה. וטעמא דשבת דאין רואין בו היינו משום דקי"ל דאין דנים בשבת וראיית הנגע דומה לדין מהדינים. וכ"כ רבינו בפירוש המשנה ור' עובדיה ז"ל שם. והיכא דנולד לו נגע בשבת לא הוצרך תנא דמתני' ללמדנו דהא מק"ו דמועד נפקא. אך בזה דכבר הוזכר לטומאה דמקרא לא נפיק הוצרך התנא ללמדנו דבשבת אף שכבר הוזקק לטומאה אין רואין מפני שאין דנין בשבת אלא שנחלקו ר' חנינא ור"ע באופן התקנה. והא דכתיבנא דטעמא דאין רואים את הנגעים בשבת וביו"ט הוא משום דאין דנים לא נפלאת היא שהרי גבי בכור דקי"ל דאין רואין מומין ביו"ט כתבו מן הראשונים ז"ל שהוא מטעם דהוי כדן את הדין והרז"ה כתב דמטעם זה אין מראין סכין לחכם. ואף שרבינו ז"ל לא כתב שם טעמים אלו אפשר דס"ל דבדבר שהוא אוכל נפש דשרי ביו"ט לא שייך טעמא דדן את הדין. אבל בנגעים הוא טעם ברור לכ"ע ועיין מ"ש הר"ן פירוש המשנה ותראה איך לא פירשה למתני' אלא בתחלה יע"ש. אך אי אמרינן דהא דתנן וכן ברגל וכו' מיירי אף לאחר שנזקק לטומאה ובין רבי יהודה בין רבי כולהו ס"ל דמקרא ילפינן אף לאחר שנזקק לטומאה ומשום הכי לא אמרו בגמרא בינייא זו משום דאף למאן דמפיק לה מקרא דופנו ס"ל דילפינן מיניה אף לאחר שנזקק לטומאה א"כ כ"ש בשבת נמי נפיק מהני קראי. וא"כ יש לתמוה למה לא קבעו רבי חנינא ור"ע מחלוקת זה בשבת ולא במועד דהא ממועד ילפינן מכ"ש בשבת אבל משבת לא נפיק מועד. ועוד למה קבע רבי שתי משניות הללו בשני מקומות כיון דכולהו מחד טעמא נינהו אלא ודאי דאינם שוים לא בדינם ולא בטעמם דשבת הוי טעמא משום דאין דנים בשבת וטעם זה כולל בין קודם שנזקק לטומאה בין לאחר שנזקק לטומאה אבל טעמא דמועד הוא משום שלא יצטער במועד אם יטמאנו וס"ל דטעם זה לא שייך אלא קודם שנזקק לטומאה אבל לאחר שנזקק שכבר הוא טמא אין כאן עצבון אם יטמאנו. ומשום הכי חלקם רבי לשני משניות הללו בשני מקומות לומר דלא ראי זה כראי זה: ומעתה בוא נבא לבאר דברי רבינו בפרקין שכתב אין רואין את הנגעים במועד שמא ימצא טמא ונמצא חגו נהפך לאבל. וכתב ה"ה וז"ל ויש שם סוגיא דמשמע דאם חל ז' של הסגר ראשון בחוה"מ דחזי ליה כדאיתא התם ורבינו כתב משנה כפשטה ואפשר שהוא סובר דאליבא דחכמים דמתני' אין רואין כלל ופ"ט מהלכות טומאת צרעת נתבאר יותר ע"כ. ונראה שהבין

בדברי רבינו דאין רואין הנגעים כלל אפילו אחר שנזקק לטומאה דהיינו היכא דחל ז' שלו במועד. והדבר הוא תימה אצלי דאלו הדברים הם כפשטם דרבינו ס"ל דלעולם אין רואין הנגעים במועד הוא כולל לכל הזמנים א"כ אף במוחלט אין רואין והתם הטעם הוא משום שמא יטהרנו ואוסרו בתשמיש בימי ספרו וכמו שכתבנו לעיל ואיך כתב רבינו שמא ימצא טמא והרי במוחלט לא שייך טעם זה שהרי טמא היה מעיקרא ולא יתחדש לו שום דבר אם יטמאנו. ואולי יאמר הרב לזה דרבינו ז"ל במוחלט פסק כרבי דנראו לו דברי ר"מ במוחלט משום דצוותא דעלמא עדיפא ליה ומש"ה לא נקט רבינו אלא טעמא דשמא יטמאנו וטעם זה לא שייך אלא בתחלה או בתוך הסגר שמא יטמאנו ויעשנו מוחלט אבל במוחלט ס"ל לרבינו דרואין. אך תמהני דאיך לא השגיח בדברי רבינו פ"ט מהלכות טומאת צרעת שהרי בתחלה כתב דאין רואין הנגעים ביו"ט ובשבת ואח"כ כתב הדין של חוה"מ ואם כדברי הרב אין שום חילוק בין יו"ט ושבת לחוה"מ ועוד איך לא השגיח בדברי רבינו שבפי' המשנה שכתב גבי שבת ויו"ט דאין רואין משום דאין דנין ת"ל מטעמא דחול המועד וכ"ת דהוצרך רבינו ז"ל לומר אותו הטעם משום מוחלט דאף דבמועד רואין את המוחלט משום דלא שייך טעמא דשמא יטמאנו בשבת אין רואין משום דאין דנין. הא ליתא דהא התם במתני' לא מיירי כ"א במוסגר וכמבואר שם וא"כ לא היה שם מקום לטעמא דאין דנין: ועוד יגדל התימה על מרן בכ"מ שם בהלכות טומאת צרעת שהביא מתני' דפ"ק דנגעים דאין רואין בשבת וכתב וז"ל ומשמע לרבינו דה"ה ליו"ט. ואח"כ כתב ולענין חוה"מ איפליגו במשנה בפ"ק דמו"ק ומשמע דהלכה כחכמים דאמרי דאפילו בחוה"מ אין רואין את הנגעים ומשמע דחוה"מ הוי בכלל יו"ט שכתב רבינו וכ"כ בפ"ז מהל' יו"ט וכו' ע"כ. ודבריו הם תמוהים דמלבד דמ"ש דחוה"מ הוי בכלל יו"ט הוא דבר תימה דאיך בכלל יו"ט נכנס חוה"מ ולא ראי זה כראי זה. תו קשה איך לא השגיח בדברי רבינו שתיכף לזה כתב הדין של חוה"מ דמוכח דמאי דקאמר בתחלה יו"ט הוא דוקא ואין חוה"מ בכלל. ועוד כתב מרן שם ואמרינן בגמ' בהסגר ראשון כ"ע לא פליגי וכו' ויש לתמוה למה השמיטו רבינו ואפשר שסובר דלא קאי אלא אתנא דברייתא ולא אחכמים דמתני' ע"כ. והן הן דברי ה"ה כאן שכתב דלרבינו אף בהסגר ראשון לא חזי ליה וכבר כתבנו מה שיש מן התימה על פירוש זה. והנראה בעיני דרבינו ז"ל ס"ל דדוקא בשבת ויו"ט הוא דאין רואין את הנגעים כלל לא בתחלה ולא בסוף ואפילו לאחר החלט אין רואין משום דהוי כמו דין וקיי"ל דאין דנין בשבת. וז"ש בתחלה בכל יום רואין את הנגעים חוץ משבת ויו"ט והוא כולל לכל זמן שלא יראה נגע בזמנים אלו. אך בחוה"מ ס"ל דדוקא בתחלה קודם שנזקק לטומאה אין

רואין משום דלמא ימצא טמא ונמצא חגו נהפך לאבל וטעם זה אינו אלא בתחלה אבל משנזקק לטומאה שכבר הוא טמא רואין אותו בחוה"מ ואותם הטעמים דצוותא דעלמא וצוותא דאשתו לא ס"ל כלל. ובהל' טומאת צרעת אף שלא הזכיר הטעם דלמה אין רואין בחוה"מ מ"מ כבר ביאר דלא מיירי אלא בתחלה שהרי כתב חתן שנראה בו נגע דהיינו בתחלה קודם שנזקק לטומאה ועלה כתב וכן ברגל דהיינו ג"כ בתחלה: ומה שהביאו לרבינו לכל זה הוא דמלבד המשניות דמס' נגעים דמורות כל זה דשבת וחוה"מ אין דינן שוה ואין טעמם שוה וכמש"ל עוד נראה שהכריח רבינו זה משום דראה דבמתני' דפ"ק דמ"ק תנן ר"מ אומר רואין את הנגעים בתחלה וגירסא זו נראה שהיא מוכרחת מדברי הירושלמי שם וכמו שיראה המעיין ואילו בברייתא לא גרס בתחלה. עוד הוקשה לו לרבינו דלמה תנא דברייתא הביא דוקא לר"י בר פלוגתיה דר"מ ולא קאמר וחכמים ור' יוסי אומרים לא להקל ולא להחמיר. ועוד הוקשה לו דלמה זה רבי קבע סברתו על הברייתא ואמר נראין דברי ר"מ במוחלט ודברי ר"י במוסגר ולא קבע סברתו אמתני' ולימא נראין דברי חכמים וכו'. אשר מכח כל הכרחיות אלו הכריח רבינו ז"ל דפלוגתא דמתני' אינו דומה לפלוגתא דברייתא. והוא דבמתני' נחלקו קודם שנזקק לטומאה דר"מ סבר רואין להקל משום דאי בעי שתיק אבל חכמים דרשי לטהרו או לטמאו ומש"ה אמרו דאין רואין כלל משום שמא יטמאנו אבל היכא דנזקק לטומאה זה לא נזכר במשנתנו משום דחכמים ס"ל בהפך דהיינו דרואים להקל ולהחמיר ואף דר"מ ס"ל דאף משנזקק לטומאה אין רואין להחמיר דשמא יצערנו חכמים לא ס"ל הכי אלא דליכא צער אלא בתחלה ומש"ה חכמים לא קבעו סברתם דולא להקל ולא להחמיר כי אם בתחלה משום דמשנזקק לטומאה ס"ל דרואין אף להחמיר אך תנא דברייתא הביא מחלוקת והוא דר"י מודה לר"מ דאף משנזקק לטומאה אין רואין דלמא יצערנו אלא שחולק עם ר"מ במאי דאמר רואין להקל ואיהו קאמר לא להקל ולא להחמיר. ועל זה בא רבי וקבע סברתו עליה דברייתא דגם איהו ס"ל דאף לאחר שנזקק לטומאה לא שייך דלמא יצערנו אלא דנראו לו דבריו בזה ולא נראו לו דבריו בזה. וכל דברי רבא דקאמר בהא פליגי ובהא לא פליגי לא שייכי אלא עלה דברייתא דקא סבר דאף משנזקק לטומאה איכא למיחש דלמא יצערנו או משום צוותא דעלמא או משום צוותא דאשתו. אבל לחכמים דמתני' לא שייך זה כלל דאינהו סברי דליכא צער אלא בתחלה דוקא קודם שנזקק אבל משנזקק דכבר הוא טמא רואין וכ"ש במוחלט דרואין אולי יטהרנו וצוותא דעלמא וצוותא דאשתו לא ס"ל כלל. ופסק רבינו כחכמים אי משום דהיא סתם מתני' ואי משום דהמשניות דנגעים בשיטתייהו אזלי וכמו שכתבנו וזה נ"ל שהוא פשוט בדעת רבינו ז"ל והנה אמת נכון

הדבר. ואין מי שיעמוד אצלי בזה אלא דברי רבינו שבפירוש המשנה בפ"ק דמ"ק שכתב ומחלוקתם הוא בראייתו בהסגר שני וכו' דמשמע דס"ל דהמשנה והברייתא בחדא גוונא קא מיירי וזה הפך מ"ש והפך ג"כ ממ"ש ה"ה ומרן. אבל נ"ל שאין זה מהקושי לפי שמצינו במקומות רבים שרבינו בחיבורו כתב הפך ממ"ש בפירוש המשניות. והטעם שרבינו בתחלה עשה פירוש המשניות ואח"כ עשה החיבור הגדול והעמיק בו וביירר אוכל מתוך פסולת וגם זה כאחד מהם. סוף דבר שדברי רבינו אינם מתיישבים כי אם על פי מה שכתבנו:

הלכה יט

וכולן שהיה להם פנאי לגלח קודם המועד ולא גלחו אסורים אבל הנזיר והמצורע שהגיע זמן תגלחתם בין בתוך המועד בין קודם הרגל אע"פ שהיה להם פנאי מותרים לגלח במועד שלא ישהו קרבנותיהם וכל היוצא מטומאתו לטהרתו מותר לגלח במועד.

כל זה מתבאר במתני' פ' ואלו מגלחין דתנן והנזיר והמצורע העולה מטומאתו לטהרתו כך היא גירסת הר"ן ז"ל. ופי' והנזיר שהשלים נזירותו בחוה"מ ומצורע העולה מטומאתו לטהרתו דכתיב ביום השמיני יגלח את כל שערו וכשהגיע שביעי שלו בחוה"מ מותר בתספורת ולא גזרינן דלמא אתי לשהויי קרבנותיו עד הרגל דהוא בטל ממלאכה ע"כ. וכן הוא בפירש"י שבהלכות הרי"ף אלא שטעם זה שהזכיר הר"ן דלא גזרינן דלמא אתי לשהויי קרבנותיו לא הזכירו רש"י. אך ה"ה בפרקין הביא גירסא זו בשם רש"י וסיים ולא גזרינן שמא ישהא קרבנותיו. והוצרכו לטעם זה לפי שהוקשה להם דמאי אצטריך מתני' לאשמעינן דנזיר ומצורע מגלחין במועד דהשתא הבא ממדינת הים שהוא דבר הרשות כיון שלא היה לו פנאי לגלח קודם הרגל הותר לו הגילוח במועד נזיר ומצורע שהתגלחת היתה נמנעת להם מקודם ועכשיו בא זמנה ואיכא מצוה מיבעיא דשרי. וכ"ת דאיצטריך לאשמעינן אפילו היכא דהיה יכול לגלח קודם. הא ליתא דהא בגמרא נסתפקו בזה (דף י"ז.) ופשטוה מברייתא משמע דממתני' ליכא לאוכוחי כלל. ומש"ה הוצרכו לומר דאיצטריך משום דסד"א דהני נזיר ומצורע אף שלא היה להם פנאי מקודם דניגזור עליהם שלא יסתפרו במועד דלמא יבאו להשהות קרבנותם עד הרגל קמ"ל דלא גזרינן. והרב בעל ל"מ הבין דברי רש"י שכתב ולא גזרינן שמא ישהא קרבנותיו וכתב וז"ל כלומר ולא גזרינן כשחל שביעי שלו במועד שיהא אסור לגלח משום דלמא יהא לו פנאי לגלח קודם המועד וישהה עד המועד דלהא לא גזרינן משום דשמא ישהה קרבנותיו. זה נ"ל ליישב הלשון ומ"מ אינו נאות ואינו מיושב ע"כ: ולא ידעתי למה לא נחה דעתו בזה שטעם זה מוכרחין אנו לאומרו לכל הגירסאות. ואף לגירסת רבינו דגריס והעולה

מטומאתו מ"מ קשה דנזיר ומצורע אמאי איצטריך למיתני דהשתא שאר הטמאים שהיו יכולים לגלח קודם הרגל וליכא השתא מצוה בהתגלחתם אמרינן דמגלחין במועד משום דאין הטמא מתקשט קודם הרגל נזיר ומצורע מיבעיא. אלא ודאי ע"כ אית לן למימר כמ"ש רש"י והר"ן דהוה ס"ד דהני אף שהגיע זמנם במועד דניגזור עליהם שלא יגלחו משום דלמא יהיה להם פנאי לגלח קודם הרגל ואתי לשהוויי: ועוד אני תמה על הרב ז"ל שדברי רש"י הללו הם גמרא ערוכה שם (בדף י"ד.) דאמרינן התם מצורע מהו שינהוג צרעתו ברגל אמר אביי ת"ש והנזיר והמצורע העולה מטומאתו הא בימי טומאתו נהיג ותירצו לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בימי טומאתו דלא נהיג אבל לטהרתו ניגזור שמא ישהא קרבנותיו קמ"ל ע"כ. הרי לך בפירוש הטעם שכתבו רש"י והר"ן. הן אמת דראיתי לרש"י שם שכתב וז"ל ניגזור שלא יהא מגלח במועד דכיון דגילח צריך להביא קרבן ושמא משהה קרבנותיו עד יו"ט האחרון ומקריבו ואסור להקריב קרבנות יחיד ביו"ט ע"כ. ולפי זה מ"ש רש"י במתני' דלא גזרינן דלמא אתי לשהויי אין הכונה כמו שהבין הרב בעל ל"מ ז"ל אלא כמ"ש רש"י כאן דהכונה היא שמא ישהא הקרבן ליו"ט האחרון אלא שהרב ז"ל לא השגיח בסוגיא זו ונמשך אחר דברי הר"ן שכתב שהוא בטל ממלאכה ומש"ה כתב דהכונה היא דלמא יהיה לו פנאי לגלח קודם המועד: והנראה אצלי שהרב ז"ל גם בדברי הר"ן ז"ל לא השגיח ולא ראה אלא דברי רש"י שכתב ולא גזרינן שמא ישהא קרבנותיו וסבור הרב דמה שכתב שמא הוא טעם למה שכתב ולא גזרינן כלומר דהגזרה היא שמא יהיה לו פנאי לגלח קודם המועד וישהא עד המועד. ועל זה כתב דלא גזרינן משום דשמא ישהה קרבנותיו ועל זה כתב דאינו נאות. והדין עמו דודאי הלשון אינו מיושב כלל דלא שייך שמא בזה דהא ודאי שהה קרבנותיו. אך כפי דברי הר"ן הדברים הם כפשטן דמ"ש שמא ישהא קרבנותיו היא הגזרה עצמה כלומר דהחששא היא שמא יהיה לו פנאי לגלח קודם המועד ולא יגלח מקודם כדי לשהות קרבנותיו ברגל שהוא בטל ממלאכה. ומה שלא אמרו הטעם בקיצור דהיינו דס"ד דלמא יהיה לו פנאי לגלח ולא יגלח עד המועד. הא לא קשיא כלל משום דמתני' אירי בשלא היה לו פנאי דהכי מוקמי לה שחל שביעי שלו במועד. וא"כ מהיכא תיתי שנגזור דהא גבי מנודה ומי שנשאל לחכם לא גזרי היכא דלא היה להם פנאי אטו היכא דהיה להם פנאי ומהיכא תיתי שניגזור גבי נזיר ומצורע דמסתמא היכא דיש להם פנאי עושים מצותן בזמנה המצורע כדי ליטהר מקצת טומאות וכן הנזיר תיכף שמביא קרבנותיו מגלח עצמו כדי לשתות יין וא"כ פשיטא דאין לחוש. לזה הוצרכו לומר דהחששא היא שלא יגלח קודם המועד כדי לשהות הקרבנות במועד שהוא בטל ממלאכה. ולדברי רש"י ז"ל הדברים

הם כפשטן דהיינו דהיה עולה על הדעת שלא יגלח במועד שמא יבא לשהות הקרבנות עד יו"ט האחרון: וא"ת לפי הס"ד של הגמרא דלא התירו במתני' לנזיר ולמצורע אלא דוקא היכא שלא היה להם פנאי לגלח קודם המועד שלא עלו מטומאתם עד הרגל. א"כ מהיכא תיתי שנגזור דלמא יהיה לו פנאי ולא יגלח והלא לזה לא הותר לגלח במועד. י"ל דזה יעשה חלוקה אחת כדי לשהות קרבנותיו והוא שהדבר ידוע דתגלחת זו של מצורע שהיתה אחריה קרבנות כבר קדמה תגלחת אחרת ביום שנרפא נגע הצרעת מן הצרוע ואחרי כן סופר שבעה ימים ומגלח תגלחת שניה וכמו שנתבאר כל זה בדברי רבינו ריש פי"א מהל' טומאת צרעת יע"ש. וכל שלא גילח תגלחת ראשונה אינו יכול לגלח תגלחת שניה אלא צריך שאחר תגלחת ראשונה ישהה שבעה ימים ויגלח תגלחת שניה וכמו שכתב רבינו באותו פרק דין ג' ואם שייר שתי שערות בתגלחת ראשונה וגלחן בשניה לא עלתה לו אלא תגלחת אחת בלבד והרי היא ראשונה. וכתב הר"ש בפי"ד ממסכת נגעים וסופר שבעה ומגלח ע"כ. וא"כ אפשר שזה ישהה תגלחתו הראשונה לכתחלה עד כדי שיבא יום השביעי במועד כדי שיביא קרבנותיו במועד שהוא בטל ממלאכה וזה לפי האמת חל שביעי שלו במועד אלא שהיה יכול לעשות תגלחת ראשונה בזמנה ואז היתה חלה תגלחתו שניה קודם המועד קמ"ל דלא גזרינן הכא. ומיהו כל זה ניחא גבי מצורע אבל גבי נזיר קשה שהרי אם שלמה נזירותו קודם הרגל אין בידו לדחות התגלחת שיבא זמנה בתוך המועד. ואם היינו אומרים דנזיר זה דמתני' מיירי בנזיר טמא היה אפשר לומר דגם זה בידו לדחות תגלחת שיבא זמנה במועד שהרי תגלחת דנזיר טמא לא היתה כי אם ביום השביעי להזאתו וכמ"ש רבינו בפ"ז מהלכות נזירות דין י"א וא"כ היה יכול לדחות ההזאה כדי שיבא יום השביעי ברגל. ומ"מ כל זה נראה דוחק בעיני אבל הנכון הוא דאפשר שיהיה זה טועה בדין וסובר דאף שיהיה לו פנאי לגלח קודם המועד יהיה סבור לגלח במועד וסד"א דניגזור דשום נזיר ומצורע לא יגלחו במועד משום גזרה זו קמ"ל דלא גזרינן: ובגמרא אמרינן תניא כל אלו שאמרו מותרים לגלח במועד וכו' נזיר ומצורע אע"פ שהיה להם פנאי מותרים שלא ישהו קרבנותיהם ע"כ. ופירש"י שלא ישהו קרבנותיהם בתגלחתם עד לאחר הרגל דנזיר ומצורע אין מביאים קרבנותיהם עד לאחר גילוח כדכתיב ביה קראי הלכך לא קנסינן להו בדלא עבדי מקמי רגל דזמנין דלא עבוד קמי רגל ואי אסרי להו במועד נמצא שמשהין הקרבנות ואינן קרבים ביום השמיני בזמנן לפיכך אמרו מגלח במועד דמוטב לקרב זמן הקרבה ולא לאחר ע"כ. והנה מה שכתב דאין מביאין קרבנותיהם עד אחר גילוח גבי מצורע מקרא מלא הוא וכן גבי נזיר טמא מקרא מפורש הוא. אך גבי נזיר טהור לא הוזכר בכתוב תגלחת כי אם אחר הקרבנות.

הן אמת דרש"י פירש לנזיר דמתני' בנזיר טמא וכמ"ש רש"י (בדף י"ז.) אך ראיתי להר"ן דאף שפירש דנזיר דמתני' מיירי בנזיר טהור כתב עלה דברייתא זו דנזיר ומצורע אינן רשאין להביא קרבן עד לאחר גילוח. ואפשר דס"ל להר"ן כר' אליעזר דאית ליה בפ"ו דנזיר דאחר החטאת היה מגלח נמצא דהעולה והשלמים היו אחר התגלחת ואף לר"י דאית ליה דלאחר השלמים מגלח מ"מ אפשר דס"ל כסברת התוספות דאית להו התם דהשלמים קודמים לחטאת ולעולם גבי נזיר טהור וא"כ נמצא דהחטאת והעולה היו אחר התגלחת ואף אליבא דרבינו שפסק בפ"ח מהלכות נזירות דתגלחת נזיר טהור היתה אחר כל הקרבנות כולם מ"מ כיון דאיכא מצוה לגלח שערו תחת הדוד של השלמים נמצא שקרבנותיו תלויים בתגלחת. אך מ"ש רש"י ואינם קרבים ביום השמיני בזמנן לא הבנתי כונתו דהא השתא נמי אינם קרבים ביום השמיני שהוא זמנם שהרי אנן קיימין במי שהיה לו פנאי לגלח וא"כ הרי עבר יום השמיני. והר"ן ז"ל כתב בקיצור הלכך לא קנסינן להו כי היכי דלא נישהו קרבנותיהם ודברי רש"י צל"ע: ודע דאליבא דהר"ן ז"ל לא הוזכר במתני' דין נזיר טמא וכן תגלחת ראשונה דמצורע ואליבא דרש"י מתניתין איירי בנזיר טמא וגרסינן הנזיר והמצורע העולה מטומאתו לטהרתו וקאי העולה לנזיר ומצורע אך אליבא דהר"ן לא קאי העולה כי אם למצורע ואליבא דרש"י לא הוזכר במתני' דין נזיר טהור וכן תגלחת ראשונה דמצורע. ור' עובדיה ז"ל פירשה למתני' כהר"ן וכדברי רש"י שבהלכות הרי"ף וכתב שם הרב תיו"ט וא"ת פשיטא מסיים הר"ן ולא גזרינן דלמא אתי לשהויי קרבנותיו עד הרגל וכו' אבל בש"ס מסיק מברייתא דתנן בהדיא נזיר ומצורע אע"פ שיש להם פנאי מותרים שלא ישהו קרבנותיהם וכן פסק הר"ם ע"כ. ולא ידעתי כונתו וכי רש"י והר"ן לא ראו סוגיא זו והלא הם פירשוה להך ברייתא אלא דאינהו קיימי במתניתין ופירשוה לפי הס"ד דלא מיירי אלא בשלא היה להם פנאי אבל אה"נ דלפי האמת מתני' איירי אפילו בשהיה להם פנאי וכבר כתבתי לעיל מה שהכריחם לרש"י והר"ן ולומר דאף כשחל שביעי במועד אשמעינן מתניתין דמותרים לגלח דהוה ס"ד דלא ליגלחו דאם חידושא דמתני' לא היה אלא היכא דהיה להם פנאי במה נסתפק רבי ירמיה והוכרח לפסוק הדין מהברייתא תיפוק ליה ממתני' הן אמת דלרבינו עובדיה ז"ל קשה שדרכו לפרש המשנה אליבא דהלכתא ודוק: ודע דתגלחת ראשונה דמצורע נ"ל דמותרת במועד שהרי זה לא היה יכול לגלח מקודם שהרי מוזהר היה בתגלחת מקרא דוראשו יהיה פרוע. ומה שלא הזכירו דין זה הוא מפני דאליבא דר' יוסי אין רואין את הנגעים במועד כדאיתא פ"ק דמ"ק ואף במוחלט הבא ליטהר (כמו שנתבאר לעיל) ומה גם דאיכא תנא דאית ליה דרבי ס"ל כר' יוסי במוחלט ומשום הכי לא פירשוה למתני'

בתגלחת ראשונה כיון דאיכא פלוגתא וכי תימא הא משכחת לה כגון שראהו הכהן קודם הרגל וטהר את הנגע ובמועד רוצה להביא צפרים ולהתגלח. וכן נמי משכחת לה שהביא ג"כ הצפרים קודם הרגל ולא נתגלח דהצפרים והתגלחת אינם מעכבין זה את זה וכמ"ש רבינו פי"א מהלכות טומאת צרעת דין ד' וכמו שפירש שם מרן. הא לא קשיא כלל משום דאי מיירי בהכי אינם מותרים להתגלח כיון שהיה להם פנאי קודם המועד ודוקא גבי תגלחת ב' דאיכא קרבנות אמרינן דלא קנסינן להו משום שיהוי הקרבן אבל צפרים ודאי לא חשיבי קרבן כלל דהא קי"ל טהרת מצורע נוהגת בארץ ובח"ל בפני הבית ושלא בפני הבית. וכ"ת תיפוק ליה משום שיהוי הקרבנות האחרים הא לא קשיא דלא חיישינן אשיהוי אלא בהגיע זמנן של הקרבנות דהיינו לאחר תגלחת וטבילה והזאה אבל אי מיירי כשלא הביא צפרים א"נ הביא ולא נתגלח א"כ עדיין לא הגיע זמן הקרבנות ואם אנו אומרים שלא יגלח במועד ליכא משום שיהוי הקרבן כלל. ואפשר דמטעם זה לא פירשו למתני' בתגלחת ראשונה משום דלפי האמת מתני' איירי אפילו בשהיה לו פנאי לגלח קודם המועד ומשום הכי אוקמוה למתני' בתגלחת שניה דאי בתגלחת ראשונה כל שהיה לו פנאי לגלח קודם המועד אינו מגלח במועד וכדכתיבנא אבל לעולם דלענין דינא דקיי"ל דרואין את הנגעים במועד לאחר שהוזקק לטומאה וכ"ש במוחלט שהראיה היא לטהרו (וכמו שהארכנו בזה לעיל כל שלא היה לו פנאי לראות קודם המועד מגלח במועד): ולכאורה היה נראה להביא ראיה לזה ממאי דאמרינן התם בגמרא מצורע מהו שינהוג צרעתו ברגל אמר אביי ת"ש והנזיר והמצורע העולה מטומאתו לטהרתו הא בימי טומאתו נהיג. ופירש"י שינהוג צרעתו שלא יבא אל המחנה ולא יגלח. והנה דינים אלו אינם אלא במוחלט אבל בימי ספרו לא נאסר באלו כמבואר. וא"כ כי פשיט הא בימי טומאתו נהיג משמע דאית ליה דכי אמרינן העולה מטומאתו היינו מטומאת החלט לימי ספרו ומאי דקאמר לטהרתו הוא משום דקרא נמי קרי ליה טהור וכדכתיב ורחץ במים וטהר והיינו דטהור מליטמא בביאה ומלטמא משכב ומושב ונכנס לפנים מן החומה אבל עדיין הוא אב הטומאה ומטמא אדם וכלים במגע. וכי תימא דלמא לעולם דסבירא ליה דמתניתין איירי בתגלחת שניה ומכל מקום פשט דכי היכי דבתגלחת שניה קאמר מטומאתו לטהרתו דמשמע דבימי טומאתו דהיינו ימי ספרו נוהג ברגל הכי נמי הטומאה שנוהגת בימי החלטו נוהג ברגל. הא ודאי ליתא דודאי מעולם לא נסתפקו בגמרא בטומאת המצורע אם נוהגת ברגל דהא ודאי פשיטא דכל הטמאים בטומאתם הם עומדין בין ברגל בין בשבת ולא נסתפקו אלא בשלוח ובתגלחת דכל אלו מדין אבלות נגעו בה דהיינו מופרש ומובדל וכן נמי אסור בתספורת כאבל וזהו שרש"י לא פירש הבעיא

בטומאה אלא באלו בלבד והטעם כמו שכתבנו וא"כ חזרנו למה שכתבנו אי מתני' איירי בתגלחת שנייה מאי קאמר הא בימי טומאתו נהיג הא ודאי דנהיג אלא ודאי דמשמע ליה דמתני' איירי בתגלחת ראשונה וכמו שכתבנו. והנראה דהפשטן היה רוצה ללמוד דע"כ נוהג צרעתו ברגל מדאמרינן דהמצורע מגלח במועד ואם איתא דמצורע אינו נוהג למאי אצטריך לומר דהמצורע מגלח במועד השתא הדינים המחוייבים במצורע מדין תורה הרגל מבטלם ומותר לגלח ולהכנס לפנים מן החומה ברגל כ"ש היכא דחל שביעי שלו ברגל שיתגלח ודחו דס"ד דניגזור שמא ישהה קמ"ל. ומ"מ לא נתיישבה דעתי בפירוש זה. והנכון הוא דאביי סבור דמצורע דמתני' כולל בין מצורע מתוך החלט ובא להתיר תגלחת ראשונה וכן לאחר ימי ספרו שהיא תגלחת שניה ומאי דקאמר מטומאתו לטהרתו שייך בשני התגלחות אם בתגלחת ראשונה דהיינו מהחלט לימי ספרו ואם בתגלחת שניה דהיינו מימי ספרו לטהרתו הגמורה. ועל זה רצה להוכיח דמדקתני מטומאתו לטהרתו מוכח דדוקא כשעולה מותר לגלח הא כשהוא בטומאתו לא וע"כ טעמא הוא משום דנוהג צרעתו ברגל דאי משום הרגל עצמו דאסור לגלח פשיטא דהכא שרי שהרי לא היה יכול לגלח קודם המועד שהיה מצורע. ועל זה דחו דלחידושא נקטיה. ומיהו אף אם נאמר דמתני' לא איירי אלא בתגלחת שניה נראה דיש ליישב דבגמ' בעו אם מצורע נוהג צרעתו ברגל ואם נוהג פשיטא דמותר לגלח וליכא איסורא משום מועד דהא לא היה יכול לגלח קודם המועד ועל זה השיב אביי מדתנן המצורע העולה מטומאתו לטהרתו וגירסת אביי היתה כגירסת רש"י והר"ן ועל זה רצה להוכיח דאם איתא דאינו נוהג ליתני והמצורע לבד והיה כולל בין כשהוא בטומאתו בין כשעולה מטומאתו ומדנקט העולה משמע דבימי טומאתו אסיר ועל זה דחו דלרבותא נקטי העולה לומר לא מיבעיא בימי טומאתו דלא נהיג ופשיטא דשרי לגלח במועד אבל לטהרתו ניגזור שמא ישהא קרבנותיו קמ"ל: ודע דמסוגיא זו יש להוכיח דהגירסא במתני' הוא כגירסת רש"י והר"ן דגרסי והמצורע העולה מטומאתו לטהרתו ודלא כגירסת רבינו ז"ל דגריס והעולה מטומאתו לטהרתו והוה מלתא אחריתי וכמו שנבאר. וא"ת אביי דרצה להוכיח ממתני' דמצורע נוהג צרעתו ברגל מה היה סבור בטעמא דמתני' דקתני דהנזיר והמצורע מותרים לגלח פשיטא וכי גרעי מהבא ממדינת הים ויוצא מבית האסורים דהא לא עלה בדעתו טעם זה דשמא ישהא שכתבו רש"י והר"ן. וי"ל דהוה ס"ל דאצטריך מתני' לאשמועינן בהני דאפילו היה להם פנאי מותרים לגלח משום שיהוי מצוה דקרבנות אך לא עלה בדעתו דלכתחלה ישהה אדם קרבנותיו ושניגזור אטו הא. ואפשר עוד לדחות ולומר דלעולם היה יודע אביי דמאי דאצטריך מתני' ללמדנו דנזיר ומצורע מגלחין הוא דלא נימא דלא

יגלחו משום גזרה דדלמא ישהו קרבנותיהם אלא שרצה לפשוט דאכתי לימא סתמא והמצורע והיה כולל הכל ומדנקט העולה משמע שבא למעט ותירצו דאי לא הוה קאמר העולה הייתי אומר דדוקא המצורע מגלח אבל לא העולה משום דלמא ישהה וכמו שכתבנו: נחזור לענייננו דנראה לי דתגלחת ראשונה של מצורע כל שהגיע זמנה במועד שרי. ורבינו ז"ל כתב לעיל בפרקין דין י"א ומטהרין את המצורע והנה טהרת המצורע הוא הבאת הצפרים והזאה וע"כ איכא תגלחת דאי לא לא נטהר דהא תגלחת מעכב כמבואר. ולומר דיביא הצפרים ויזה ואחר כך יתגלח לאחר המועד הא ליתא דהא משום צרכי רבים נגעו בה ואי לא מהני ליה הבאת הצפרים והזאה כיון דליכא גילוח לאיזה תכלית יביא צפרים במועד. ומיהו נראה דדוקא כשחל טהרתו במועד אבל אם נטהר מקודם אינו מגלח כיון שהיה לו פנאי מקודם המועד ולא דמיא לתגלחת שניה דאיכא שיהוי קרבנות. ומכאן הוכחה למה שכתבת לעיל דלא קיי"ל כר' יוסי דאית ליה דאין רואין נגעים במועד אף במוחלט דהא לפי מה שכתבנו דין זה דמטהרין את המצורע לא משכחת לה אלא כשנרפא הנגע במועד וכדכתיבנא. ומיהו עדיין י"ל דאף שנרפא קודם הרגל מותר לגלח במועד משום דע"כ לא אצטריכו בגמרא לומר טעמא דשיהוי קרבן אלא דוקא בתגלחת שניה משום דהתגלחת היה קודם הקרבן וא"כ היה מן הדין דכל שהיה לו פנאי לגלח קודם המועד ולא גילח שיהיה אסור לגלח במועד אלא דמשום שיהוי קרבן שרינן ליה. אבל בתגלחת ראשונה שהיתה אחר הבאת צפרים והזאה אף שנטהר קודם המועד כל שלא הביא צפרים לא קרינן ביה שהיה יכול לגלח ואף שהיה בידו להביא צפרים מ"מ לגבי תגלחת לא קרינן שהיה בידו לגלח. והרי גבי מנודה ומי שנשבע שלא לגלח כתבו מן הראשונים ז"ל דאף שהיה בידו לישאל על נדרו קודם המועד וכן לפייס לבעל דינו מ"מ כיון שלא היה בידו לגלח ממילא אלא ע"י מעשה מותר לגלח במועד. וא"כ הכא נמי כיון שלא היה בידו לגלח כי אם אחר הבאת צפרים חשיב דאין בידו לגלח. ולפי זה מצינו למימר דהא דמטהרין את המצורע במועד אתיא אף כר' יוסי דאית ליה דאין רואין את המוחלט במועד ומיירי בשנטהר קודם המועד והשתא במועד מביא צפרים ומזין עליו ומתגלח: הכלל העולה מה שנראה לי הוא דדוקא היכא דנרפא הנגע במועד מתגלח והיכא דנרפא קודם המועד אם הביא הצפרים קודם המועד אסור לו לגלח במועד כיון שהיה בידו לגלח קודם המועד. אך אם לא הביא הצפרים קודם המועד זה תלוי במחלוקת דלמ"ד דמנודה ומי שנשבע שלא לגלח דלא הותר אלא במי שלא היה בידו לישאל על נדרו או על נידויו אבל אם היה בידו אסור ה"נ אסור לגלח כיון שהיה בידו להביא צפרים ולגלח. אך למ"ד דלעולם שרי לגלח במועד ה"נ שרי ומחלוקת זה

נתבאר באורך בטא"ח. ונזיר טמא ונזיר טהור פשיטא דמותרים לגלח במועד אף שהיה בידם לגלח קודם המועד דהא איכא לטעמא דשיהוי קרבנות כמבואר:

פרק ח

הלכה יח

לפיכך יום י"ד בניסן אסור בעשיית מלאכה וכו'. (א"ה עיין בדברי הרב המחבר פ"ג מהלכות כלי מקדש דין ט' דצידד לומר דע"פ אסור בהספד ותענית מחצות ולמעלה יע"ש): סליקו להו הלכות שביתת יום טוב